

Korkeakoulujen kestävä kasvun ohjelman ohjausryhmän kokospöytäkirja

Aika 17.3.2023 klo 9.30-11.00

Paikka Microsoft Teams/Labor, Meritullinkatu 10

Läsnä Jääskeläinen Atte, opetus- ja kulttuuriministeriö (puheenjohtaja)
Eerola Paula, Suomen Akatemia
Fonsell Johanna, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry
Heikkinen Erja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Kantti Lilli, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)
Korhonen Jonna, opetus- ja kulttuuriministeriö
Koski Jouni, Laurea-ammattikorkeakoulu
Mielityinen Ida, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
Niemelä Ilkka, Aalto-yliopisto
Nieminen Sanna, valtiovarainministeriö
Rättyä Heidi, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
Syväjärvi Antti, Lapin yliopisto
Vidgrén Mervi, Savonia-ammattikorkeakoulu

Poissa Hämäläinen Keijo, Jyväskylän yliopisto
Lehto Petra, työ- ja elinkeinoministeriö

Asiantuntijat Karhu Jorma, opetus- ja kulttuuriministeriö
Palonen Maarit, opetus- ja kulttuuriministeriö (sihteeri)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 9.31.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirjan osanottajaluettelosta puuttui Paula Eerola. Lisäyksellä hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3 Ajankohtaiset asiat

Puheenjohtaja totesi, että kokous on näillä näkymin viimeinen ohjausryhmän kokous. Kerrattiin lyhyesti tähänastiset saavutukset.

Eduskuntavaalit ovat käsillä. Päättävä hallituskausi merkitsee ministeriössä asioiden käsittelyssä loppukiriä; muun muassa viimeiset strategiarahoituspäätökset ovat parhaillaan käsittelyssä ja julkaistaan maanantaina. Käsittelyssä on myös eduskunnan myöntämä noin kuuden miljoonan euron määräraha varhaiskasvatuksen koulutuspaikkojen lisäykseen.

4 Hallitusohjelmaan valmistautuminen

Puheenjohtaja esitteli asian. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilannetta on käsitelty kansliapäällikön johdolla torstaina 16.3.2023. KTPO:n oma materiaali valmistuu tämän kuun aikana. Käsitellyistä asioista mainittiin esimerkkinä digitalisaatioon liittyvät kysymykset, jotka ulottuvat kiinteästi myös muihin ministeriöihin. Jonna Korhonen on keskeisessä asemassa ministeriöiden yhteisessä valmistelussa digikompassiin liittyen.

Tulevan hallitusohjelman keskeiset virkatyön valmisteluteemat korkeakoulutuksen ja tieteen saralta ovat olleet:

1. T&K-rahoituksen nosto neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä
2. Koulutus- ja osaamistason nosto; vuoteen 2035 mennessä vähintään puolet 25-34 –vuotiasta suorittaa korkeakoulututkinnon
3. Kansainvälisten opiskelijoiden määrän nostaminen 15 000 opiskelijaan vuoteen 2030 mennessä ja Suomeen työllistyvien kv-opiskelijoiden määrän nostaminen 75 prosenttiin

Tieteen ja tutkimuksen kentällä ensimmäinen elementti on Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen kasvattaminen. Korkeakoulujen tutkimukseen, tutkijankoulutuksen kehittämiseen ja uudistamiseen suunnattua rahoitusta ehdotetaan lisättäväksi. Tutkimusinfrastruktuureja ja EuroHPC-toimintaympäristöä ehdotetaan vahvistettavaksi ja tutkimus- ja innovaatiopolitiikan koordinaation johtamisen rakenteita uudistettavaksi. Tutkimuksen ja tutkijoiden vastuullista arviointia edistetään. Vaikutusten aikaansaaminen edellyttää, että ohjaus- ja rahoitusmalli on synkronisoitu tavoitteiden tukemiseksi. Ehdotuksiin sisältyy ajatus siirtää yliopistojen Suomen Akatemian hallinnoima Profi-rahoitus osaksi yliopistojen perusrahoitusta. Yliopistojen ja myös ammattikorkeakoulujen perusrahoitus kasvaisi. Tulevan hallituksen keskusteltavaksi jää, miten painotukset tulevat kohdentumaan.

Koulutustason nosto on poliittisesti tärkeä linjattava kysymys. Julkisessa keskustelussa ovat viime viikkoina kuitenkin painottuneet perusopetukseen liittyvät ongelmat. Koulutustason nostotavoitteen pohjana ovat ohjausryhmän vuoden takaiset laskelmat. Pyrkimyksenä on saada pysyvä 10 000 aloituspaikan lisäys, joista 60 % kohdentuisi ammattikorkeakouluille ja 40 % yliopistoille. Nykyisiä koulutusresursseja pyritään

käyttämään paremmin ja kohdentamaan ensikertalaisille, mutta tähän tavoitteeseen tarvitaan rahaa sekä merkittävää kapasiteetin nostoa.

Jatkuvan oppimisen strategia on valmistunut ja nyt siirrytään toimeenpanovaiheeseen. Tarkoituksena on selkiyttää avoimen väylän ja avoimen korkeakoulutuksen roolia ja luoda pienten osaamiskokonaisuuksien ja modulaaristen kokonaisuuksien pohjalta selkeämpi asiantuntijana kehittymisen polku. Työn alla oleva digitaalinen jatkuvan oppimisen alusta on jatkuvan oppimisen kannalta keskeinen tavoite. Digivision kehittäminen jatkuisi virkavalmistelun perusteella tulevana hallituskautena kohdennetulla rahoituksella. Digitaalisuuden laajempina aspekteina ovat esimerkiksi tutkimuksen digitalisaation ja kyvykkyysien tukeminen, pääsy dataan ja digitalisaatiota tukevien yhteiskunnan päätöksentekomekanismien kehittäminen. Yksi digitalisaation edistämisen kontribuutio on osaltaan Kansallisarkiston, varastokirjaston, Celian ja Kansalliskirjaston suunniteltu yhdistämisprosessi. Laitoksilla on tarvetta edetä digitoinnissa ja tuottaa esimerkiksi tiede- ja tutkijayhteisölle dataa. Esiin tulevat myös edellä mainittujen toimipaikkakysymykset ja niiden peruskunnostustarpeet, ja logistiikan optimointi.

Pätevyitysväylät ja tutkinnon tunnustamisen prosessit ehdotetaan sujuvoitettaviksi. Tutkintokoulutusta käytetään nykyisellään paljon siihen, että ulkomailla tutkintonsa suorittaneet suorittavat uudelleen tutkinnon Suomessa. Koulutuksen markkinointi ja maahantulon ja työllistymisen ketju on saatava kaikilta osin kuntoon. Tavoitteena on saada 15 000 opiskelijaa vuosittain Suomeen. Tavoitteen saavuttamista edistäisi, jos markkinointi ja opiskelijavalinnat kohdennetaan hakijoihin/tulijoihin, joilla on motivaatiota jäädä Suomeen ja/tai maksaa lukuvuosimaksut koulutuksesta. Kolmansien maiden kansalaisille lukuvuosimaksut nousisivat ministeriön virkakannan mukaan täyskatteelliseksi, mutta pohdittavana on maksujen osittainen tai kokonainen "anteeksianto" tai muu julkinen tuki henkilön työllistyessä Suomeen. Ajatuksena on rakentaa voimakkaita taloudellisia insentivejä Suomeen jäämiseksi. Myös ulkoministeriön rooli nousee pohdittavaksi, kun puhutaan globaalista kouluttautumisesta ja lähtömaiden kehittämisestä.

Opiskelijahyvinvointiin panostaminen on tärkeää. Korkeakouluopiskelijat ovat joutuneet kestämaan poikkeavia olosuhteita pitkään ja korjattavaa on paljon. Koko ministeriön tasolla pyritään toimeenpanemaan hyvinvoinnin kehittämisen ohjelma, johon panostettaisiin kaikilla koulutustasoilla.

Opettajuuteen liittyviä kysymyksiä ovat muun muassa koulutuksen kehittäminen tutkimusperustaisesti korkeakoulujen ja sidosryhmien yhteistyössä, määrällisiin tarpeisiin vastaaminen ja LUMA(TE)-strategian ja -toimenpideohjelman toteutus.

Tulevan hallituksen aikana tullaan ehdotusten mukaan pohtimaan myös korkeakoulujärjestelmän rakennetta. Perustavanlaatuisia rakennemuutoksia ei ajatella tehtäväksi vielä seuraavalla hallituskaudella, mutta suomalaisen yhteiskunnan ja ikäluokkajakauman murros tulevat vaatimaan reagoitua 2030-luvulla korkeakoulujen rakenteissa.

Erja Heikkinen esitteli lisäksi tieteen ja tutkimuksen teemoja. T&K-rahoituslakiin liittyen päätökset on tehty parlamentarisessa sovussa, panokset kohdentuvat vielä. Rahoituksen lisäykset halutaan korvamerkitä, jotta merkityksiä voidaan seurata.

Tutkimuksen digitalisaatiosta: kansallisen tutkimusdatan infrastruktuurin elinvoimaisuus on myös kilpailukysymys. LUMI-konsortion maiden kanssa on ollut keskustelua yhteistyöstä ja keskinäisestä vastuunjaosta. CSC:n rooli tutkijoiden tukena näyttää korostuvan dataosaamispuolella. Tutkimuksen vastuullisen arvioinnin kehittäminen on toteutuksessa, ja enemmän toimintatavallinen kuin regulatorinen kysymys. Suomen Akatemian toimintamäärärahojen tasoa on syytä nostaa, jotta tutkimusrahoituksen kohdistamisen edellytykset ovat kunnossa. Tämä tuli esille myös vuoden takaisessa kv-arvioinnissa.

Jonna Korhonen esitteli lisäksi korkeakoulutuksen teemoja. Koulutustason nosto on tärkeä kysymys: mitä resursseja on käytettävissä ja miten ne kohdennetaan? Jatkuvan oppimisen käyttöön suunnitellun digitaalisen alustan toiminnallisuutta selvitetään ja pohditaan, miten voidaan reagoida nopeisiin osaamistarpeisiin. Rahoitus tulisi julkisen sektorin lisäksi tulla myös työnantajilta, suoraan työelämätarpeisiin kohdentuen. Muutos kolmansien maiden korkeakouluopiskelijoiden lukuvuosimaksujen saattamiseksi täyskattoteolliseksi on iso. Koulutuksen tuottaessa suomen ja /tai ruotsien kielen hallinnan koulutus voisi olla kuitenkin maksuton tai osittain tuettu, verrokkitapauksia on muista pohjoismaista.

Keskustelussa todettiin, että koulutustason noston tavoiteajan siirtyminen viidellä vuodella vuoteen 2035 vaikuttaa realistiselta. Korkeakouluhakijoiden määrät herättävät huolta, samoin opiskelijoiden hyvinvointi. Yliopistonäkökulmasta kiinnostavat Suomen Akatemian rahoituksen kasvattamisen suuntaviivat ja Profi-rahoituksen siirtyminen, sillä tämä on tärkeää TKI-toiminnalle. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteisiä konsortioita on jo työn alla, joten rakenteellinen kokonaisuus selvitys ja kehitys koettiin tarpeelliseksi ja rohkeaksi.

Puheenjohtaja totesi, että Profi-rahoituksen siirto keventää Suomen Akatemian työtaakkaa, vaikka tällä työllä on luonnollisesti arvonsa. Kyseessä on jakotavan muutos, ja TKI-rahoituksen nostossa tulee olla huolellinen. Jakosuhteen pohja ja määrät tulevat olemaan poliittisen keskustelun kohteena.

Sanna Nieminen kertoi T&K-rahoituslain pohjan olevan valtiovarainministeriön hallinnonalainen laki. Talousarviossa tulee olemaan jatkossa tietty määrä kohdennettuna, ja euromääräisesti summa tulee nousemaan tasaisesti päivittyen aina uuden hallituskauden alussa. Rahoitukseen vaikuttavat hintamuutokset, ja muuttujana pohjassa on käypähintainen eli todellinen euromääräinen arvo. Laki on tullut voimaan kuluvan vuoden alusta. Tämä on huomioitu myös teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa, joka julkaistaan maaliskuun lopussa.

Keskustelussa todettiin, että kentällä toivotaan pitkäjänteisiä ratkaisuja. Tämä on tullut esille myös edellisen vuoden korkeakoulujen välitarkasteluissa. Pätevyitysmiskoulutus tulee saada sujuvammaksi. Ammattikorkeakoulut tarkastelevat omaa toimintaansa myös eurooppalaista korkeakoulukenttää peilaten.

Keskustelussa tuotiin esille, että amk-rehtoreiden näkökulmasta kv-hakijoiden rekrytointi korkeakouluihin ei ole vähätöistä, sillä hakijamäärät ovat suuria ja kohdentaminen haastavaa. Toisaalta on myös korkeakoulujen välisiä yhteistyömahdollisuuksia esimerkiksi kielikoulutuksen osalta. Tilauskoulutuksen ja maksullisen koulutuksen ero on tehtävä selväksi. Epäselvät rahoitusmallit tarkoittavat erilaisia tulkintoja, jotka eivät aina ole eettisesti kestäviä. Kentällä puhututtavat digitalisaatio ja tutkimus. CSC:n palvelut koetaan laadukkaiksi, mutta ne kohdentuvat turhan pienelle ryhmälle. Pidettiin tärkeänä, että katsotaan

realistisesti ja rehellisesti, millaista TKI-infrastruktuuria tarvitaan. Portugalissa on vastikään myönnetty ammattikorkeakouluille oikeudet tuottaa tohtorintutkintoja. Tulee katsoa, mitä kentällä tapahtuu ja mitä osaamista halutaan, ja millä tavoin sitä tehokkaimmin ja tasokkaimmin tuotetaan ulos. Nykyisellään koulutuskysyntä kohdistuu erityisesti monimuoto-opintoihin ja verkko-opintoihin.

Puheenjohtaja totesi, että korkeakoulujen rahoituksen jakamisen perusteisiin otetaan osittain kantaa jo ensi kesän ja syksyn hallitusohjelmavalmistelussa sekä JTS-prosessissa. Varsinaiset kannat otetaan siinä vaiheessa, kun rahoitus- ja ohjausmallit on saatu tehtyä.

5 Korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen uudistaminen

Jorma Karhu esitteli asian. Kuluneella viikolla on asetettu ohjauksen ja rahoituksen uudistamisen työryhmä. Työryhmän toimikausi on 10.3.2023 - 30.4.2024 ja ensimmäinen kokous on perjantaina 17.3.2023. Työryhmän kokoonpano on laaja: 23 jäsentä ja 8 asiantuntijasihteeriä. Asettamiskirjeessä on todettu lisäksi, että työssä tullaan kuulemaan keskeisiä sidosryhmiä.

Työryhmän aikataulussa on julkistaa ensimmäinen raportti kesäkuussa, tätä ennen haetaan yhteistä ymmärrystä. Joulukuun puolella välissä valmistuvat ehdotukset rahoitusmallien muutoksiin ja helmikuussa näiden tulee olla valmiita seuraavan sopimuskauden neuvotteluja varten. Sopimusneuvotteluja aletaan käydä toukokuussa 2024: uusi sopimuskausi on 2025 - 2028. Työryhmän laajaa tietopohjaa voidaan hyödyntää pohdittaessa osaamistason noston suuntaamista tarpeiden mukaan, aloituspaikkojen sopimisesta ja toimintatapojen keventämisestä hankkeistukseen verrattuna.

Työryhmän ehdotusten keskeiset näkökulmat:

- Valtakunnallisten korkeakoulu- ja tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen
- Korkeakoulutuksen saavutettavuus
- Korkeakoulujen toiminta ja tulokset
- Kansalliskielten aseman turvaaminen
- Laajasti yhteiskunnallinen merkitys ja vaikuttavuus

Yksi haaste työssä on, että edelleen kehitetään kahta erilaista (amk ja yo) rahoitusmallia. Miten ohjausvaikutuksen selkeys on hoidettu? Ovatko kannusteet selkeät? Rahoituskriteerien tulee olla läpinäkyviä ja kaikilla mahdollisuus nähdä mallin kokonaisuus. Yhteistyön rinnalla tulee huomioida korkeakoulujen oma strateginen kehittäminen. Joka kaudella on entisestään lisätty kriteereitä, ja nyt tulee nähdä pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet.

Keskustelussa nousi esille kansalliskielten aseman vahvistaminen uutena nostona. Puheenjohtaja taustoitti asian olevan ministerin lisäämä tavoite. Lainsäädäntö on kielipohjainen, ja on harkinnan alla, tullaanko suomen- ja ruotsinkieliset ja englanninkieliset koulutusohjelmat erottelamaan rahoitusmalleissa vielä selkeämmin tulevaisuudessa.

6 Muut asiat

Puheenjohtaja kiitti ohjausryhmän jäseniä hyvästä työstä. Paljon on saatu aikaan ja osa tuloksista näkyy vielä viiveellä. Tämän työryhmän keskustelut ovat tuoneet johdonmukaisuutta tiettyihin teemoihin. Ratkaisevat poliittiset päätökset on voitu tehdä hyvän valmistelun pohjalta. Olemme edellä tavoitetta kasvattaa kv-opiskelijoiden määrää ja kv-vastuujärjestelmän uudistaminen on hyvässä vaiheessa.

7 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.00.